

در رساله مجید از امام صادق علیه السلام

دروس شرح صحیفه کامله سجادیه

شرح دعای اول - نفی رؤیت و توصیف از خداوند

جلسه ۳

استاد فقیهی

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

دو اصل مهم در خداشناسی:

۱. خداوند قابل رؤیت بصری نیست

الَّذِي قَصَّرَتْ عَنْ رُؤْيَيْهِ أَبْصَارُ النَّاطِرِينَ: این اصل بیان می کند که خداوند با چشم ظاهری قابل رؤیت نیست.

• نظر فخررازی درباره رؤیت خداوند:

فخررازی، عالم سنی مذهب، با اینکه معتقد به رؤیت بصری خداوند است، می گوید: "ما اهل سنت دلیل عقلی بر رؤیت خداوند نداریم؛ بلکه دلایل ما تماماً نقلی هستند." به همین دلیل، اهل سنت در مسأله رؤیت خداوند: دلیلی عقلی ندارند و به آیات متشابه استناد می کنند و از روایات اسرائیلیات استفاده می نمایند.

با توجه به اعتقاد به اولیت و آخریت خداوند، نمی توان قائل به جسمانیت خداوند شد.

نفی رؤیت در قرآن کریم:

خداوند به حضرت موسی علیه السلام می فرماید: "قَالَ لَنْ تَرَانِي؛ هرگز نخواهی دید. (اعراف/۱۴۳)

در منطق قرآن کریم، کسانی که معتقد به رؤیت خداوند هستند، ظالم و مستکبر معرفی می شوند. در سوره

نساء آمده است که برخی از بنی اسرائیل از موسی علیه السلام درخواست رؤیت خداوند کردند و در پاسخ،

صاعقه آن ها را فراگرفت: "فَقَالُوا أَرِنَا اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ" (نساء/۱۵۳).

همچنین در سوره فرقان آمده است: "وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْنَا الْمَلَائِكَةُ أَوْ نَرَى رَبَّنَا لَقَدِ

أَسْتَكْبَرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْا عُتْوًا كَبِيرًا؛ کسانی که به ملاقات ما امیدوار نیستند، می گویند: "چرا فرشتگان

بر ما نازل نمی‌شوند؟ یا چرا ما خدا را نمی‌بینیم؟" این‌ها در درون خود تکبر ورزیدند و به سرکشی شدید شتافتند. (فرقان/۲۱)

• تکبر در انسان سبب می‌شود که درخواست رؤیت ظاهری خداوند کند، در حالی که انسان باید خود را ارتقاء دهد تا خداوند را قلباً درک کند.

نفی رؤیت در روایات و ادعیه:

امام رضا علیه‌السلام می‌فرماید: "إِذَا عَجَزَتْ حَوَاشِنَا عَنْ إِدْرَاكِهِ أَتَيْنَا أَنَّهُ رَبُّنَا"؛ زمانی که حواس ما از ادراک خداوند عاجز است، یقین پیدا می‌کنیم که او خداست. (کافی/۱/۷۸)

ندیدن با چشم، دلیل بر عدم آشکار بودن خداوند نیست:

در دعای عرفه آمده است: "أَيُّكُونُ لِعَيْرِكَ مِنَ الظُّهُورِ مَا لَيْسَ لَكَ"؛ آیا غیر تو از ظهوری برخوردار است که تو آن را نداشته باشی؟

امیرالمومنین علی علیه‌السلام می‌فرماید: "هُوَ اللَّهُ الْحَقُّ الْمُبِينُ، أَحَقُّ وَأَبِينُ مِمَّا تَرَى الْعُيُونُ"؛ خداوند حق و آشکارتر از آن است که دیده‌ها می‌بینند. (نهج البلاغه/خطبه ۱۵۵)

۲. خداوند قابل توصیف نیست

و عَجَزَتْ أَنْ نَعْتَهُ أَوْهَامُ الْوَاصِفِينَ: عقل‌ها و اوهام توصیف‌کنندگان از توصیف خداوند عاجز هستند.

فریقین (شیعه و سنی) بر این موضوع اتفاق نظر دارند. قرآن کریم می‌فرماید: "لَا يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا"؛ هیچ‌کس احاطه علمی به خداوند ندارد.

امیرالمومنین علیه السلام

امیرالمومنین علی علیه السلام می فرماید: "بَلْ إِنْ كُنْتَ صَادِقًا أَيُّهَا الْمُتَكَلِّفُ لَوْ ضَفَّ رَبُّكَ؛" ای آنکه در وصف پروردگارت خود را به رنج افکنده‌ای، اگر راست می‌گویی... (نهج البلاغه / خطبه ۱۸۲)

معنای وهم:

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

وهم در لغت: به چیزهای بی‌اساس و غیرقابل استناد گفته می‌شود.

وهم در فلسفه: نیرویی است که معانی جزئی را درک می‌کند و در مقابل آن، عقل وجود دارد.

وهم در آیات و روایات و ادعیه: به معنای عقول و افکار محدود انسانی است.

عقل انسان در توصیف ذات و عظمت خداوند ناتوان است.

انسان بی‌انصاف:

چشم و سایر اعضای بدن، نبایدها را می‌خواهند ببینند، اما بایدها را نمی‌بینند. همچنین اندیشه‌ها به جای

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

کشف آیات الهی، به دنبال راه‌هایی می‌روند که غیرقابل نفوذ است و توانایی شناخت آن‌ها را ندارند و

اصرار می‌کنند تا آن‌ها را درک کنند.

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv